

Vergaderjaar 2024–2025

29 838

Auteursrechtbeleid

Nr. 112

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 11 maart 2025

In uw brief d.d. 7 februari 2025 (kenmerk 2025D03804) verzoekt u mij een reactie te geven op een brief aan uw commissie van de Stichting Onafhankelijke Muziekproducenten (STOMP) over de gevolgen van het Raap-arrest voor de Nederlandse muzieksector. In deze antwoordbrief kom ik aan uw verzoek tegemoet.

Vóór het Raap-arrest

Het Verdrag van de wereldorganisatie voor de intellectuele eigendom inzake uitvoeringen en fonogrammen uit 1996 bepaalt onder andere dat uitvoerend kunstenaars (lees: zangers en muzikanten) en fonogrammenproducenten (lees: platenmaatschappijen) recht hebben op een billijke vergoeding voor het openbaar maken van hun nummers in de horeca of op de radio. De verdragsluitende landen mogen aangeven dat zij het zogeheten vergoedingsrecht niet of gedeeltelijk toepassen door een voorbehoud te maken. Amerika heeft daarvan, anders dan de Europese Unie en de lidstaten, gebruik gemaakt. In Amerika is het vergoedingsrecht beperkt tot het afspelen van muziek via de digitale radio. Voor het draaien van muziek in de horeca is daar dus geen vergoeding verschuldigd.

Het voornoemde Verdrag uitvoeringen- en fonogrammen bepaalt dat een daarbij aangesloten land aan rechthebbenden van andere bij het verdrag aangesloten landen dezelfde auteursrechtelijke bescherming moet verlenen als aan eigen rechthebbenden wordt verleend. Dit wordt nationale behandeling genoemd. Op die hoofdregel bestaat een belangrijke uitzondering. Als een lidstaat bij het verdrag een voorbehoud heeft gemaakt met betrekking tot het voornoemde vergoedingsrecht dan mogen de andere verdragsluitende staten die staat met gelijke munt terugbetalen. Dit wordt reciprociteit of materiële wederkerigheid genoemd. De situatie is dan als volgt: als een Europees fonogram maar gedeeltelijk wordt beschermd in Amerika, dan hoeft een Amerikaans fonogram ook maar gedeeltelijk te worden beschermd in de Europese

Unie. Dat betekent dat voor het gebruik van Amerikaanse muziek in de Europese horeca niet wordt betaald, omdat voor het gebruik van Europese muziek in Amerikaanse horeca ook niet hoeft te worden betaald. In de Nederlandse wet werd deze reciprociteit tot 1 januari 2021 voorgeschreven.

Ná het Raap-arrest

Het Raap-arrest van Hof van Justitie van de Europese Unie¹ (HvJEU) uit 2020 heeft aan het licht gebracht dat Nederland geen reciprociteit mag voorschrijven. Het vergoedingsrecht voor het openbaar maken van commerciële fonogrammen² is volgens het HvJEU volledig geharmoniseerd in de Europese Leenrechtlijn³. Het voorschrijven van reciprociteit is daarmee een bevoegdheid die aan de Europese Unie toekomt; de individuele lidstaten beschikken daar niet meer over. De Europese Unie heeft tot op heden geen gebruik gemaakt van de bevoegdheid om reciprociteit voor te schrijven of de lidstaten daartoe de bevoegdheid te geven. Dan geldt de bovengenoemde hoofdregel van nationale behandeling. De Nederlandse wet is op 1 januari 2021 in overeenstemming gebracht met het Raap-arrest.⁴ Vanaf dat moment moet voor het draaien van Amerikaanse muziek het volle pond worden betaald. Dat Europese fonogrammen in Amerika maar gedeeltelijk worden beschermd doet daaraan niet af.

Huidige Nederlandse situatie

In Nederland is de collectieve beheersorganisatie Sena⁵ belast met de uitoefening van het vergoedingsrecht voor muzikanten, zangers en muziekproducenten. Sena moet sinds de wetwijziging van 1 januari 2021 meer geld ophalen bij Nederlandse gebruikers van muziek (zoals hotels, restaurants en cafés) om ook de Amerikaanse rechthebbenden te kunnen betalen. Sinds die datum is gebruik van Amerikaanse muziek in de horeca immers vergoedingsplichtig geworden. Gebruikers van muziek moeten nu meer betalen voor hetzelfde aanbod. Dit levert tot op heden echter niet genoeg op om Amerikaanse rechthebbenden en Europese rechthebbenden naar verhouding net zoveel te betalen als Europese rechthebbenden kregen vóór het Raap-arrest. Na 1 januari 2021 krijgen Europese rechthebbenden daarom minder geld dan voorheen. Zij hebben dus moeten inschikken, omdat ook Amerikaanse rechthebbenden zijn gaan meedelen in de opbrengsten van de exploitatie van muziek. De ontstane situatie is niet goed voor Europese rechthebbenden en Europese gebruikers. In de brief van STOMP aan uw commissie wordt hier dan ook terecht aandacht voor gevraagd.

Brief aan EU-commissaris Virkkunen

Nederland is weliswaar niet bevoegd om reciprociteit toe te passen, maar de EU is daartoe wel degelijk bevoegd. Nederland pleit daarom met andere EU-lidstaten waaronder Frankrijk, België, Finland, Zweden en Denemarken sinds het Raap-arrest voor aanpassing van het Europese

¹ Recorded Artists Actors Performers (RAAP) tegen Phonographic Performance Ireland (PPI); 8 september 2020

² Eerste vastlegging, de moederband of master van klanken/muziek

³ Artikel 8, tweede lid (Richtlijn 2006/115/EG het Europees Parlement en de Raad betreffende het verhuurrecht, het uitleenrecht en bepaalde naburige rechten op het gebied van intellectuele eigendom)

⁴ Wijziging van de Wet toezicht en geschillenbeslechting collectieve beheersorganisaties auteurs- en naburige rechten, Stb. 2020, 560; per 1 januari 2021 in werking getreden

⁵ Sena regelt de rechten van muzikanten en producenten. Zij krijgen van Sena een vergoeding als hun muziek in het openbaar gedraaid wordt.

recht in die zin dat het weer mogelijk wordt om reciprociteit in nationale wetgeving toe te passen. Het HvJEU velde in 2024 opnieuw een met het Raap-arrest vergelijkbaar oordeel in de Nederlandse zaak tussen Kwantum en Vitra (het betrof antwoorden op prejudiciële vragen van de Hoge Raad over werken van toegepaste kunst). Naar aanleiding daarvan hebben voornoemde lidstaten – waaronder Nederland – direct een gezamenlijke brief aan EU-commissaris Henna Virkkunen (Technologische Soevereiniteit, Veiligheid en Democratie) gestuurd. Deze brief is bijgevoegd. De betreffende lidstaten spreken in die brief hun zorgen uit over de ontstane situatie. Reciprociteit is een belangrijk instrument om naar mondiale oplossingen toe te kunnen werken. Doordat de Europese wetgever heeft nagelaten reciprociteit voor te schrijven, wordt de Europese onderhandelingspositie bij de Wereldorganisatie voor de intellectuele eigendom (WIPO) ondermijnd. In de brief wordt EU-commissaris Virkkunen daarom verzocht om daarvoor zo spoedig mogelijk een grondslag te scheppen zodat aan de negatieve gevolgen van de voornoemde arresten een einde kan worden gemaakt. Dit zou volgens de ondertekenaars van de brief – waaronder het kabinet bij monde van de Staatssecretaris Rechtsbescherming – topprioriteit moeten zijn.

Een positieve reactie van Commissaris Virkkunen zie ik met vertrouwen tegemoet. Ik zal een afschrift van haar schrijven aan uw commissie doen toekomen.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
E.E.W. Bruins